

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

2022

Nr 91

LANDSKAPSLAG

om klientavgifter inom socialvården

Föredragen för Republikens President den 20 december 2022

Utfärdad i Mariehamn den 22 december 2022

I enlighet med lagtingets beslut¹ föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag regleras grunderna för de klientavgifter som kommuner och kommunalförbund kan ta ut.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med:

1) *klient*: en person eller flera personer som anlitar socialvård eller som servicen gäller, eller som oberoende av sin egen vilja är föremål för socialvård; vid hemservice anses som klient vid sidan av barnet också föräldrar eller andra vårdnadshavare som lever i gemensamt hushåll med barnet,

2) *familj*: personer som lever i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden samt deras minderåriga barn som bor i samma hushåll,

3) *vård dag*: den dag då en klient tas in för institutionsvård, vårddygnet därefter och den dag klienten lämnar institutionen.

3 §

Serviceavgift

För kommunala socialvårdstjänster kan en avgift tas ut av den klient som använder servicen, om inte något annat föreskrivs genom lag. Avgiften får uppbäras enligt användarens betalningsförmåga.

4 §

Högsta avgift

Den avgift som tas ut för servicen får inte överskrida kostnaderna för serviceproduktionen.

5 §

Uttag av avgift

Kommunen eller kommunalförbundet fakturerar klienten för kommunal socialservice, oberoende av om servicen tillhandahålls av kommunen eller av en privat serviceproducent. Fakturan ska åtminstone innehålla följande information:

- 1) fakturadatum,
- 2) klientens namn och personuppgifter,
- 3) den service som avgiften tas ut för,
- 4) avgiftens storlek och avgiftsgrunden,
- 5) namn och kontaktuppgifter till den offentliga eller privata serviceproducent som tillhandahållit den service för vilken avgiften tas ut,
- 6) namn och kontaktuppgifter till den aktör från vilken klienten kan begära ytterligare information om fakturan,
- 7) information om huruvida avgiften som tas ut ska räknas in i avgiftstaket och, om avgiften ska räknas in i avgiftstaket en upplysning om att klienten själv måste kontrollera när avgiftstaket har nåtts.

Till andra fakturor än fakturor med anledning av beslut som avses i 6 § ska det fogas en anvisning om rättelseyrkande.

När avgifter tas ut ska klientens integritets- skydd och personliga trygghet beaktas.

¹ LF nr 28/2021-2022
SMU bet. nr 8/2021-2022

6 §

Beslut om avgift som bestäms baserat på klientens betalningsförmåga

Kommunen eller kommunalförbundet ska ge klienten ett beslut om en avgift som bestäms baserat på klientens betalningsförmåga. Av beslutet ska åtminstone följande uppgifter framgå:

- 1) den tjänsteinnehavare som fattat beslutet samt tidpunkten för beslutet,
- 2) den klient som beslutet gäller,
- 3) den service som beslutet gäller,
- 4) storleken på den avgift som tas ut för servicen samt avgiftsgrunden,
- 5) namn och kontaktuppgifter till den person som klienten kan begära ytterligare upplysningar av rörande beslutet.

Till beslutet ska en anvisning om rättelseyrkande bifogas.

7 §

Avgift för oanvänd service

Om klienten eller klientens företrädare har boklat en kortvarig vårdplats eller en kortvarig boendeserviceplats inom socialvården och klienten utan godtagbart skäl och utan att ha avboklat platsen uteblir, får kommunen eller kommunalförbundet debitera klienten högst 51,50 euro. Avgiften får endast tas ut om det inte anses oskäligt och kommunen eller kommunalförbundet i samband med bokningen informerat klienten om möjligheten att ta ut avgiften och gett anvisningar om hur platsen kan avbokas. Information om uttag av avgift och avbokning av plats ska lämnas på ett sådant sätt att klienten tillräckligt väl förstår innehållet i den. Avgift får inte tas ut av klienter under 18 år.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller även när kommunen eller kommunalförbundet har boklat en kortvarig vårdplats eller kortvarig boendeserviceplats på initiativ av klienten eller klientens företrädare. För att kunna ta ut någon avgift krävs i detta fall även att den information och de anvisningar som avses i 1 mom. lämnas skriftligen samt att klienten eller klientens företrädare får en påminnelse om den bokade platsen.

8 §

Avgiftsfri socialservice

Följande former av socialservice är avgiftsfria:

- 1) Socialt arbete, social handledning, social rehabilitering, familjearbete, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor samt övervakning av umgänge mellan barn och förälder enligt 14 § 1 mom. 1-4 och 12-13 punkterna i

landskapslagen (2020:12) om socialvård, stöttat umgänge och övervakade byten enligt 27 § i samma lag samt verksamhet i sysselsättningsyfte för personer med funktionsnedsättning och arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning, med undantag för transporter och måltider, enligt 70 och 71 §§ samma lag.

2) Specialomsorger enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) (*specialomsorgslagen*), vilken gäller med stöd av landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. Avgift får dock tas ut för uppehälle för en person med intellektuell funktionsnedsättning, utom för partiellt uppehälle för barn under 16 år. En avgift för fullt uppehälle kan tas ut vid kortvarig institutionsvård enligt 13 § och vid långvarig institutionsvård så som bestäms i 16 §.

3) Vård av barn och unga personer enligt barnskyddslagen (FFS 417/2007), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen, med undantag för vad som anges i 12 §.

4) Service enligt 8 § 1 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) (*handikappservicelagen*) som tillämpas på Åland genom landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp, dagverksamhet med undantag för transporter och måltider, personlig assistans samt specialservice i anslutning till serviceboende enligt 8 § 2 mom. handikappservicelagen och undersökningar enligt lagens 11 §. För specialkostnaderna för serviceboende och för personlig assistans kan dock en avgift tas ut, om klienten får ersättning för dem med stöd av någon annan lag än handikappservicelagen. Avgiften får inte överstiga ersättningen.

5) Poliklinisk missbrukarvård.

6) Den service som kommunen ska tillhandahålla enligt äktenskapslagen (FFS 234/1929), faderskapslagen (FFS 11/2015), adoptionslagen (FFS 22/2012), lagen om underhåll för barn (FFS 704/1975), lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (FFS 361/1983) och lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008) vilken gjorts tillämplig på Åland genom landskapslagen (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.

7) Handlingar som har getts till en person i ärenden som gäller dennes socialvård.

9 §

Avgiftstak

För att förhindra en oskäligt stor avgiftsbelastning finns ett avgiftstak på 300 euro per kalender-

år. När avgiftstaket har nåtts är de tjänster som omfattas av avgiftstaket avgiftsfria till slutet av kalenderåret. Vid kortvarig institutionsvård är det dock möjligt att ta ut en avgift på 22,80 euro per vård dag för klientens uppehälle även efter det att avgiftstaket har nåtts.

I avgiftstaket ingår avgifter som under kalenderåret uppburits för dagvård, nattvård, rehabilitering och kortvarig institutionsvård inom socialvården. Klientavgifter som tagits ut för barn under 18 år räknas som en del av den ena föräldrarnas eller annan vårdnadshavarnas avgiftstak. När avgiftstaket uppnåtts är tjänsterna avgiftsfria för alla de personer, vars avgifter tillsammans har beaktats i avgiftstaket.

Uppföljningen av avgiftstaket ligger på klientens ansvar men kommunen eller kommunalförbundet ska förse klienten med ett uppföljningskort för klientavgifter. När avgiftstaket uppnåtts utfärdar den kommunala enhet som tillhandahåller tjänster som omfattas av avgiftstaket ett intyg åt klienten. Klienten ska vid behov uppvisa kvitton över erlagda avgifter till den som utfärdar intyget.

Om klienten under kalenderåret har betalat mera än 300 euro i avgifter för tjänster som ingår i avgiftstaket, har han eller hon rätt att få tillbaka de avgifter som betalats till för högt belopp. Om krav på återbetalning av de avgifter som betalats till för högt belopp inte har ställts före utgången av kalenderåret efter det år då gränsen 300 euro överskridits, går klienten miste om sin rätt till återbetalning. Om det på grund av en myndighets eller ett försäkringsbolags beslut eller på grund av ändringssökande blir klart först efter uppföljningsåret för avgiftstaket om avgifterna ingår i avgiftstaket eller inte, ska kravet på återbetalning av avgifter som betalats till ett för högt belopp ställas inom ett år från det att beslutet har meddelats eller beslut med anledning av besvär har vunnit laga kraft.

Vid uträkning av avgiftstaket beaktas inte

1) avgifter som ersätts med stöd av lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (FFS 873/2015), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948), trafikförsäkringslagen (FFS 460/2016) eller patientförsäkringslagen (FFS 948/2019) eller avgifter för vård som ersätts med stöd av en motsvarande tidigare lag

2) avgifter för vilkas betalning klienten har fått utkomststöd,

3) avgifter som tas ut av den som inte har sin hemort på Åland.

10 §

Tjänster under närståendevårdarens ledighet

För tjänster som kommunen eller kommunalförbundet tillhandahåller en vårdbehövande under en närståendevårdarens lediga dagar enligt 4 § 1 mom. i lagen om stöd för närståendevård (FFS 937/2005), vilken gäller med stöd av landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård och som ersätter den vård och omsorg som närståendevårdaren ger kan det bestämmas att den vårdbehövande ska betala en avgift på högst 11,60 euro per dygn oberoende av vad som bestäms någon annanstans i lag eller förordning om avgiftsbelopp.

På avgifter som tas ut för i 1 mom. avsedda tjänster tillämpas dock de bestämmelser i lag och förordning enligt vilka en tjänst helt eller delvis är avgiftsfri, med undantag av bestämmelserna om avgiftstak i 9 §.

11 §

Tjänster under ledighet för personer som vårdar en anhörig eller närstående

Vad som föreskrivs i 10 § om avgift för tjänster under närståendevårdarens ledighet tillämpas också på den avgift som tas ut för de tjänster som ska ordnas under den i 28 § 1 mom. landskapslagen (2020:12) om socialvård avsedda ledigheten för personer som vårdar en anhörig eller närstående.

12 §

Avgifter inom barnskyddet

För ersättande av kostnaderna för familje- eller institutionsvård eller boendeservice som enligt barnskyddslagen har getts ett barn i form av stödåtgärd inom den öppna vården, vård utom hemmet eller eftervård, kan en avgift tas ut av barnets föräldrar som får vara högst lika stor som det underhållsbidrag som bestäms med stöd av 1–3 §§ lagen om underhåll för barn. Avgiften kan tas ut då det är motiverat med beaktande av de berörda personernas utkomst- möjligheter och vårdsynpunkter och fördelas mellan föräldrarna efter deras betalningsförmåga.

Kommunen eller kommunalförbundet kan utan att fastställa avgiften uppbära och lyfta underhållsbidrag till barnet för den tid barnet får familje- eller institutionsvård eller boendeservice som avses ovan samt använda bidragen för att ersätta kostnaderna för familje- eller institutionsvården eller boendeservicen. Kommunen eller kommunalförbundet kan uppbära en skälig avgift som ska betalas med barnets eller den unga personens övriga inkomster, ersättningar eller fordringar enligt 30 §.

Den avgift som tas ut av barnets eller den unga personens inkomster enligt 2 mom. får uppgå till högst 1 860,20 euro i månaden.

13 §

Avgift för kortvarig institutionsvård

En klient i kortvarig institutionsvård får debiteras högst 49,60 euro per vård dag.

Avgiften får endast tas ut en gång per kalenderdygn. Om en klient flyttas direkt till en annan institution får den remitterande institutionen inte ta ut någon avgift för den dag då klienten flyttas.

14 §

Avgifter för dag- och nattvård

Om det ur vårdsynpunkt är lämpligt att en klient vårdas vid en institution inom socialvården eller någon annan verksamhetsenhet antingen endast dagtid (dagvård) eller nattetid (nattvård), får avgiften inte överstiga 22,80 euro per dygn.

15 §

Långvarig institutionsvård och långvarig familjevård

Kommunen eller kommunalförbundet får ta ut en avgift enligt 16 § för följande service:

1) Familjevård som avses i 1a § 1 mom. i landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen och professionell familjevård, om servicen beräknas pågå i minst tre månader från det att den inleds eller om servicen de facto har varat i minst tre månader (*långvarig familjevård*). Avgift får emellertid inte tas ut för familjevård som getts med stöd av barnskyddslagen, vilken gäller med stöd av landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen, specialomsorgslagen, vilken gäller med stöd av landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda eller handikappservice lagen, vilken gäller med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.

2) Socialservice dygnet runt som getts på en institution som avses i 22 § i landskapslagen om socialvård, om servicen beräknas pågå i minst tre månader från det att den inleds eller om servicen de facto har varat i minst tre månader (*långvarig institutionsvård*). Avgift får emellertid inte tas ut för rehabilitering som avses i 2 § 3 punkten i specialomsorgslagen, vilken gäller med stöd av landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda eller för institutionsvård som avses i 57 § i barnskyddslagen, vilken gäller

med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

16 §

Grunderna för avgifter som tas ut för långvarig institutionsvård och långvarig familjevård

Kommunen eller kommunalförbundet får ta ut en månadsavgift av klienter i långvarig institutionsvård och långvarig familjevård som bestäms enligt betalningsförmågan, om inte något annat bestäms i denna lag. Avgiften får uppgå till högst 85 procent av klientens månadsinkomster efter att avdrag enligt 19 § har gjorts. Avgiften får dock vara högst så stor att den som får långvarig institutionsvård månatligen till sitt förfogande har minst 112 euro och den som får långvarig familjevård månatligen till sitt förfogande har minst 167 euro.

Om den som är i långvarig institutionsvård och långvarig familjevård omedelbart innan institutionsvården och familjevården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller samboförhållande och klientens månadsinkomster är större än makens eller sambons månadsinkomster, bestäms avgiften på basis av makarnas eller sambornas sammanräknade månadsinkomster. Den avgift som tas ut hos en person i långvarig institutionsvård och långvarig familjevård kan uppgå till högst 42,5 procent av de på ovan nämnda grunder sammanräknade månadsinkomsterna. Den som får institutionsvård ska dock till sitt förfogande ha minst 112 euro i månaden och den som får familjevård ska till sitt förfogande ha minst 167 euro. Om båda de makar eller sambor som avses i detta moment är i långvarig institutionsvård och långvarig familjevård, bestäms avgiften dock enligt vad som anges i 1 mom.

17 §

Faktorer som ska beaktas vid bestämmande av betalningsförmågan

Innan avgiften för långvarig institutionsvård bestäms ska kommunen eller kommunalförbundet utreda om klienten innan institutionsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande eller om klienten har minderåriga barn vars underhåll har varit helt eller delvis beroende av klientens inkomster. I utredningen ska även beaktas vad som i 3 § 2 mom. lagen om underhåll för barn bestäms om föräldrarnas ansvar för kostnaderna för barnets utbildning efter det att barnet fyllt 18 år. På basis av utredningen ska avgiften med beaktande av 16 § bestämmas så att underhållet av personen som har levt i gemensamt hushåll med den som ska vårdas och de minderåriga barnen samt rätten

för den som fyllt 18 år att av sina föräldrar få understöd för sina utbildningsutgifter kan tryggas på behörigt sätt.

18 §

Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarig institutionsvård och för långvarig familjevård

Såsom i 16 § avsedda månadsinkomster beaktas klientens fortlöpande eller årligen återkommande inkomster efter förskottsinnehållning och förskottsbetalning minskat med kostnaderna för inkomstens förvärvande och skattefria inkomster samt i 23 § avsedd kalkylerad inkomst av skog. Om avgiften bestäms i enlighet med 16 § 2 mom. på basis av klientens och makens eller sambons sammanräknade månadsinkomster, beaktas som månadsinkomst dessutom makens eller sambons motsvarande inkomster.

Som inkomst beaktas inte skattefria sociala förmåner enligt 92 § i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) med undantag för handikappbidrag och vårdbidrag för pensionstagare. Det veterantillägg som betalas ut som en del av vårdbidraget för pensionstagare beaktas inte som inkomst. Sådant underhåll för barn som avses i 4 § i lagen om underhåll för barn beaktas inte heller som inkomst.

Fortlöpande eller årligen återkommande understöd och hederspris beaktas som inkomst till den del de utgör skattepliktig inkomst enligt 82 § 2 mom. i inkomstskattelagen.

Om inkomsterna varierar beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under de 12 föregående månaderna.

19 §

Avdrag från inkomsterna vid bestämmande av avgift för långvarig institutionsvård och långvarig familjevård

Innan den avgift som tas ut för långvarig institutionsvård och långvarig familjevård bestäms ska följande avdrag göras från en i 18 § 1 mom. avsedd persons månadsinkomster:

1) underhållsbidrag som personen ska betala samt andra motsvarande kostnader som motiveras av hans eller hennes faktiska familjeförhållanden,

2) förmån som personen ska betala i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid.

Med avvikelse från 1 mom. 1 punkten avdras dock inte underhållsbidraget, om den som är mottagare av underhållsbidraget är make till den som betalar underhållsbidraget och makarna har levt i gemensamt hushåll omedelbart innan familjevården och institutionsvården inleddes.

20 §

Avgift för hemservice

För hemservice enligt 19 § i landskapslagen om socialvård kan en skälig månadsavgift tas ut som bestäms efter servicens art och omfattning, klientens betalningsförmåga och familjens storlek.

Månadsavgiften får uppgå till högst det belopp av de månadsinkomster som överskrider inkomstgränsen som nedan nämnda betalningsprocent anger. Inkomstgränserna och betalningsprocenten är följande:

Antal personer	Inkomstgräns euro/månad	Betalningsprocent
1	598	35
2	1 103	22
3	1 731	18
4	2 140	15
5	2 591	13
6	2 976	11

Är antalet personer fler än sex höjs inkomstgränsen med 363 euro och betalningsprocenten sänks med 1 procentenhet för varje därpå följande person.

För tillfällig hemservice kan en skälig avgift tas ut som kommunen bestämmer.

21 §

Inkomster som utgör grund för avgiften för hemservice

Som i 20 § avsedd månadsinkomst ska kommunen eller kommunalförbundet beakta klientens och klientens makes eller sambos fortlöpande eller årligen återkommande skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster och skattefria inkomster minskat med kostnaderna för inkomstens förvärvande samt i 23 § avsedd kalkylerad inkomst av skog. Från inkomsterna ska det göras i 22 § avsedda avdrag.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. kan som skattepliktiga inkomster beaktas motsvarande, vid den senast verkställda beskattningen fastställda skattepliktiga inkomster, höjda med de procenttal som Skatteförvaltningen årligen bestämmer i sina beslut om beräkningsgrunderna för förskottsinnehållning och förskottsbetalning med stöd av 6 § 1 mom. i lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996), vilken gäller med stöd av landskapslagen (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd.

Som inkomst beaktas inte skattefria sociala förmåner enligt 92 § i inkomstskattelagen (FFS

1535/1992) med undantag för underhållsstöd och vårdbidrag för pensionstagare. Det veteran-tillägg som betalas ut som en del av vårdbidraget för pensionstagare beaktas inte som inkomst.

Fortlöpande eller årligen återkommande understöd eller hederspris beaktas som inkomst till den del de utgör skattepliktig inkomst enligt 82 § 2 mom. i inkomstskattelagen.

Om inkomsterna varierar beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under de 12 föregående månaderna.

22 §

Avdrag från inkomsterna som utgör grund för avgiften för hemservice

Såsom avdrag från inkomsterna enligt 21 § ska betalda underhållsbidrag och andra motsvarande kostnader som orsakas av de faktiska familjeförhållandena beaktas samt förmån som ska betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller livstid (*syftning*).

23 §

Kalkylerad inkomst av skog

Med kalkylerad inkomst av skog avses i denna lag den enligt 7 § 3 mom. i lagen om värdering av tillgångar vid beskattningen (FFS 1142/2005) fastställda genomsnittliga årliga avkastningen för skog per hektar multiplicerad med arealen skogsmark. Från detta belopp dras det av 10 procent samt räntorna från skogsbruket.

24 §

Bestämmande och justering av avgift

I fråga om avgifter som bestäms enligt betalningsförmågan fattar kommunen eller kommunalförbundet ett beslut som gäller tills vidare. Avgiften ska emellertid justeras på ansökan av klienten eller klientens företrädare eller på initiativ av kommunen eller kommunalförbundet om

1) klientens eller dennes familjs inkomster har förändrats,

2) klientens eller dennes makes eller sambos rätt till avdrag enligt 19 eller 22 § har förändrats,

3) familjens förhållanden har förändrats,

4) avgiften visar sig vara felaktig,

5) den klientplan som utarbetats för klienten ändras så att den påverkar storleken på klientavgiften,

6) kommunens eller kommunalförbundets betalningsgrunder ändras så att det påverkar storleken på klientavgiften.

Om ett avgiftsbeslut har byggts på felaktiga uppgifter som klienten eller klientens företrädare har lämnat, kan avgiften rättas retroaktivt för högst ett år.

25 §

Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

En kommun eller ett kommunalförbund får ta ut en avgift enligt 16 och 20 §§ även om servicen avbryts tillfälligt av en orsak som beror på klienten. Om servicen emellertid avbryts för mer än fem dagar, ska ingen avgift tas ut för den tid som överskrider fem dagar. Om servicen avbryts av orsaker som beror på kommunen eller kommunalförbundet eller på grund av att klienten får institutionsvård eller sjukhusvård, tas avgift inte heller ut för de nämnda fem dagarna. Om avbrottet i servicen pågår hela månaden, tas det inte ut någon avgift alls.

26 §

Färdtjänst

För färdtjänst som ordnas enligt 8 § 2 mom. handikappservicelagen, vilken gäller på Åland med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp, kan högst en så stor avgift tas ut som motsvarar den avgift som uppbärs i offentlig trafik på Åland.

27 §

Efterskänkande och nedsättning av avgift

En avgift som fastställts för socialservice och som bestämts utifrån en persons betalningsförmåga ska efterskänkas eller nedsättas om förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut.

Den kommun eller det kommunalförbund som producerar servicen kan besluta att också andra avgifter än de som avses i 1 mom. kan efterskänkas eller nedsättas på de grunder som avses i 1 mom., eller att avgifterna kan nedsättas eller efterskänkas, om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter.

Nedsättning och efterskänkande av avgift ska prioriteras i förhållande till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) vilken gäller med stöd av landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Kommunen eller kommunalförbundet ska informera klienten om förutsättningarna för nedsättning och efterskänkande av avgift. Informationen ska ges före den första servicehändelsen eller i samband med den. Om det inte är möjligt kan informationen lämnas senare, dock senast när avgiften tas ut. Informationen ska ges så att klienten tillräckligt väl förstår dess innehåll. När informationen ges ska klienten ges namnet på och kontaktuppgifterna till den aktör av vilken klienten vid behov kan begära ytterligare upplysningar.

Klienten ska ges den information som anges i 4 mom. personligen, antingen skriftligen eller muntligen. Informationen får också ges med hjälp av en elektronisk tjänst där klienten identifierar sig elektroniskt. Klienten har alltid rätt att begära att få informationen skriftligen.

28 §

Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller ett kommunalförbund ordnar service som köpta tjänster ska den som använder servicen betala samma avgifter och ersättningar som när motsvarande service ordnas av kommunen eller kommunalförbundet.

Om tjänster ordnas med hjälp av servicesedel får ingen klientavgift tas ut.

När självriskandelens storlek bestäms beaktas också det som anges i 27 § om efterskänkande eller nedsättning av avgift.

29 §

Avgift för den som inte är bosatt i landskapet

Kommunen eller kommunalförbundet kan ta ut en avgift av en person som inte har hemort på Åland om inte något annat följer av internationella avtal som är bindande för Åland eller av Europeiska unionens lagstiftning.

30 §

Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller kommunalförbundet

Kommunen eller kommunalförbundet har, trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag rätt att uppbära pension, livränta, underhållsbidrag, understöd och andra löpande eller som engångsbelopp inflytande inkomster, ersättningar eller fordringar för den tid som en klient får familjevård och service på en institution som ordnas av kommunen eller kommunalförbundet. Kommunen eller kommunalförbundet kan använda dessa medel för att ersätta en avgift som bestämts för klienten om denna av någon anledning inte betalar avgiften, dock med beaktande av vad som föreskrivs om inkomsterna, ersättningarna och fordringarna någon annanstans i lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av lag.

Kommunen eller kommunalförbundet ska senast två veckor före utbetalningen av en i 1 mom. avsedd inkomst, ersättning eller fordran meddela utbetalaren att inkomsten, ersättningen eller fordran betalas till kommunen eller kommunalförbundet. Då kan betalningen ske med laglig verkan endast till kommunen eller kommunalförbundet.

Om en kommun eller ett kommunalförbund uppbär inkomster, ersättningar eller fordringar som betalas ut till en klient, ska kommunen eller kommunalförbundet se till att klienten månatligen till sitt förfogande har ett belopp för personligt bruk, som för klienter inom familjevård och klienter som får service på institution är minst lika stort som det belopp som avses i 16 § 1 mom.

31 §

Myndigheternas rätt att få upplysningar

Landskapsmyndigheter, statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter, kommunala myndigheter och andra offentligt rättsliga samfund, Folkpensionsanstalten, Pensions- skyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, arbetsgivare och arbetslöshetskassor samt serviceproducenter inom social- eller hälsovården är skyldiga att på en kommunal myndighets begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna lämna uppgifter och utredningar om klientens ekonomiska ställning som de har i sin besittning och som är nödvändiga vid bestämmandet av klientavgiften, om den kommun eller kommunalförbund som bestämmer avgiften inte av klienten eller av klientens lagliga företrädare har fått tillräckliga och tillförlitliga uppgifter för bestämmandet av avgiften.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också på uppgifter och utredningar om klientens makes eller sambos ekonomiska ställning, om avgiften bestäms eller har bestämts med stöd av 15 eller 19 § utifrån makarnas eller sambornas sammanräknade inkomster.

Den skyldighet som avses i 1 och 2 mom. gäller också penninginstitut, om kommunen eller kommunalförbundet inte får tillräckliga uppgifter och utredningar av de aktörer som avses i 1 mom. och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som klienten eller klientens företrädare har lämnat är otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran ska framställas skriftligen till penninginstitutet, och en tjänsteinnehavare som förordnats av en nämnd som inrättats av det fullmäktige som avses i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland är berättigad att fatta beslutet om att framställa begäran. Innan begäran framställs till penninginstitutet ska den vars uppgifter begärs underrättas om begäran.

32 §

Rätt att få uppgifter ur inkomstregistret

Kommuner och kommunalförbund har i enlighet med 13 § 25 punkten lagen om inkomstdatasytemet (FFS 53/2018) och trots sekretessbe-

stämmelser och andra begränsningar rätt att ta emot sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för att fatta beslut om de klientavgifter som kommunen eller kommunalförbundet tar ut.

33 §

Indexjustering av belopp

De eurobelopp som anges i 7, 9, 10, 12, 13 och 14 §§ justeras första gången 2023 och därefter vartannat år utifrån förändringen i det konsumentprisindex för Åland som fastställs av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum kalenderåret före justeringsåret. Beräkningen görs utifrån den förändring i konsumentprisindexet som ägt rum från oktober till oktober. Justeringsåret är året före det år vid vars ingång indexjusteringen görs. Det indexjusterade beloppet avrundas till närmaste 0,1 euro. De indexjusterade beloppen börjar tillämpas den 1 januari året efter justeringsåret. Landskapsregeringen fastställer de belopp som indexjusteras med det åländska konsumentprisindexet i november.

De eurobelopp som anges i 16 och 20 §§ justeras första gången 2023 och därefter vart annat år utifrån förändringen i arbetspensionsindexet enligt 98 § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006). Det indexjusterade beloppet ska avrundas till närmaste euro. Det indexjusterade eurobeloppet träder i kraft den 1 januari året efter justeringsåret. Social- och hälsovårdsministeriet publicerar de indexjusterade eurobeloppen i Finlands författningssamling senast två månader före ingången av det kalenderår från och med vilket de tillämpas.

34 §

Ändringsökande

Rättelseyrkande av ett beslut eller en faktura som gäller avgifter får begäras. Rättelseyrkande får emellertid inte begäras av en faktura som gäller ett i 6 § avsett beslut. Rättelseyrkande begärs hos det organ som svarar för ordnandet

av servicen i fråga i kommunen. Bestämmelser om begäran om rättelse finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Ett beslut med anledning av begäran om rättelse enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

35 §

Dröjsmålsränta

Om den avgift som bestämts för servicen inte betalas senast på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen högst enligt den räntesats som avses i 4 § i räntelagen (FFS 633/1982). Den förfallodag som ligger till grund för betalning av dröjsmålsränta får infalla tidigast två veckor efter att den service för vilken avgiften bestämts har erhållits.

36 §

Utsökning av avgifter

Avgifter som har bestämts med stöd av denna lag samt dröjsmålsränta som tas ut med stöd av 35 § får drivas in utan dom eller beslut på det sätt som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

37 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Genom denna lags ikraftträdande upphävs 1 § 1 mom. 2 punkten, 1 § 4 mom. och 2a § i landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård och 1 § 3 mom. i landskapslagen (2016:15) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården.

Det avgiftstak på 300 euro som anges i 9 § ska tillämpas på de tjänster som ingår i avgiftstaket från och med den 1 januari 2023.

Mariehamn den 22 december 2022

VERONICA THÖRNROOS
lantråd

Annette Holmberg-Jansson
föredragande minister